

Xocalıda hər iki valideynini itirənlər...

Xocalı faciəsi zamanı 613 nəfərin qətlə yetirilməsi, 8 ailənin tamamilə məhv edilməsi, o cümlədən, 1400-dən çox sakinin əsir və itkin düşməsi bu soyqırımının ən qanlı faktlarından biridir. Bu dəhşətli hadisədə körpə, qadın, qoca, bir sözlə, hər kəs güllədən keçirildi, sağ qalanlara isə görünməyən zülmələr edildi.

Faciə nəticəsində 25 uşaq isə iki valideynini itirdi. Onlardan ikisi ilə Bakının Sabunçu rayonunun Pirşağı kəndində yerləşən Xocalı rayon 2 sayılı tam orta məktəbdə görüşdük. Biri məktəbin kargüzarı, digəri də uşaq birliyinin rəhbəridir. Hər ikisi o dəhşətli gecənin ağrı-acısını bütün həyatları boyu öz üzərlərində hiss ediblər.

Əfsanə Hüseynova Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Tofiq Hüseynovun qızıdır. Xocalı faciəsində hər iki valideynini itirib. Nənəsi, babası, əmisi və digər 51 nəfər yaxın qohumu da bu hadisənin qurbanı olub:

- Biz iki bacı, bir qardaş. Faciədən sonra əmimin himayəsində yaşamışıq. Atam Tofiq Hüseynov Xocalı özünümüdafiə batalyonu-

nun komandiri idi. O, gözümün qarşısında çox ağrıacılar çəkirdi. Sonda isə Xocalının müdafiəsi uğrunda canından keçdi. Həmin gecə düşməyə əsir düşməməkdən ötrü özünü qumbara ilə partlatdı. O, vətəni, torpağı özündən və hər şeydən üstün tuturdu. Özünü şəhid edəndə üç övladını belə düşünmədi ki, onlar yetim qalacaq. Atam Bakıda Şəhidlər xiyabanında dəfn olunub. 1990-cı ildə qanlı 20 Yanvar faciəsindən sonra o, heç vaxt özünə gələ bilmirdi. Bakıya gəlib-gedəndə deyirdi ki, Şəhidlər xiyabanında uyuyanlar xoşbəxtdirlər, onlar şəhidlik zirvəsinə yüksəliblər. Buna görə özü də vəsiyyət eləmişdi ki, "ölsəm, mənə Şəhidlər xiyabanında dəfn edərsiniz".

Əfsanə Hüseynova

Əfsanə faciədən əvvəlki günləri xatırlayır. Deyir ki, faciədən əvvəl Xocalı mühasirədə olub:

- Kəndə gediş-gəliş yox idi, əlaqələr kəsilmişdi. Tək əlaqə vasitəsi vertolyot idi. Son vaxtlarda vertolyot vurulmuşdu deyə bu əlaqə də kəsildi. Atam heç vaxt razı deyildi ki, bizi kənddən çıxarsın. Çünki camaat deyirdi ki, komandir öz uşaqlarını çıxarır... Ümumən isə o istəmirdi ki, əhali kəndi tərk etsin. Sonra anam yalvar-yaxar elədi ki, heç olmasa uşaqları çıxaraq. Anam isə atamı qoyub çıxma bilmirdi. Kəndi müdafiə etmək üçün evdə silah-sursat vardı. İki nəfərə bir avtomat düşürdü. Kəndlilərin çoxu əliyalın idi. Bəziləri ov tufəngləri ilə vuruşurdular. Faciə baş verməmişdən bir ay əvvəl

Vəsilə Məhərrəmov

əməm bizi Ağcabədinin Hindarx kəndinə gətirdi. Düşündürdülər ki, böyüklər ölsə, heç olmasa uşaqlar sağ qalsın. Bilirsiniz ki, müharibənin öz qanunları var. Ən qatı düşmənlər belə müharibə zamanı uşaqlara və qocalara dəymirlər. Amma ermənilər bu cür etmədilər. Onlar heç kime acımadılar. Körpə, hamilə qadın və qocaların hamısını güllədən keçirdilər, başlarına min cür oyun açdılar...

Vəsilə Məhərrəmov da faciə zamanı hər iki valideynini itirib. Ailədə 5 uşaq olublar. Əmiləri onlara sahib çıxıb. Murad Məhərrəmov adlı həmin əmiləri də Xocalıda döyüşüb. Bundan başqa, bütün qohumları onlara dayağ durublar. Bu günə də şükür edirlər ki, hər biri təhsil alıb, müxtəlif işlərdə çalışırlar.

- Biz Xocalıya 1988-ci ildə Xankəndidən gəlmişdik. Oraya köçən ilk gündən hər gün atışma səsləri eşidirdik. Qulağımız silah gurultularına öyrənmişdi. Artıq belə şeylər bizə adi gəlirdi. Ermənilər bir gün güllə atmayanda təəcübələnirdik ki, görəsən, niyə atmadılar. Uşaq idik, qaçıb zirzəmilərdə gizləndik, sanki bu, bizim üçün bir əyləncəyə çevrilmişdi.

Bizi Xocalı faciəsindən bir ay əvvəl vertolyotla çıxarmışdılar. Böyüklər hiss edirdilər ki, Xocalıda vəziyyət heç də yaxşı deyil. Bizi ona görə çıxarmışdılar ki, bir hadisə baş versə, uşaqlar ələayağa dolaşmasınlar, həm də sağ qalsınlar. Orada qalanların bəzilərindən indiyə qədər də heç bir xəbər yoxdur. Qohumlarımızdan bir tək əməm gələ bildi.

Söhbət əsnasında Vəsilə xanımın gözləri doldu, qəhərdən danışa bilmədi. Ona görə də söhbətimizi kəsməli olduq. Allah zalımları bağışlamasın!

***Elgün MƏNSİMOV,
Ağaəli MƏMMƏDOV (foto),
"Azərbaycan"***